

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 15

Рівне - 2021

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Рівне, 2021. Вип. 15. 140 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Хупавцева Н.О. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Савицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 12 від 29 грудня 2021 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

природничого – 12 осіб, педагогічного – 18 особа, філологічного – 16 осіб; здобувачі вищої освіти за спеціальностями: гуманітарними – 16 осіб, економічними – 17 осіб, технічними – 13 осіб) приналежності.

Список використаних джерел:

1. Кирьякова А.В. Педагогическая аксиология и инновационные процессы в обучении : учеб. пособие / А.В. Кирьякова, Г.А. Мелекесов. – М.: Компания Спутник+, 2004. – 104 с.
2. Семків І.І. Індивідуальні цінності як психологічні механізми формування соціального капіталу / І.І. Семків // Проблеми сучасної психології. – 2010. – Вип. 10. – С. 699-705
3. Трухан О.В. Психологічний аналіз життєвих цінностей студентів різних професійних напрямків / О.В. Трухан // Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – 2010. – Вип. 7. – С. 713-726.

УДК 372.218

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ
ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ШКОЛИ**

Антонюк Наталія, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Ставицька О. Г., кандидат психологічних наук, доцент

Необхідність вивчення готовності дітей до шкільного навчання виникла у 80-х роках ХХ ст. у зв'язку зі зниженням строків навчання. Спеціалісти різних профілів (педагоги, психологи, фізіологи, лікарі) ще в період першого досвіду навчання дітей з 6 років наголошували на особливу роль дошкільного дитинства, оскільки саме в цьому віці, на думку Д. Ельконіна, відбувається інтенсивне орієнтування дитини в соціальних стосунках між людьми, у трудових функціях людей, суспільних мотивах і завданнях їхньої діяльності.

На сьогодні актуальною є думка (Л. Венгера і В. Мухіної), що у дитини дошкільного віку не може бути «шкільних» якостей в їх чистому вигляді, тобто психологічних рис, властивих школяреві. Ці якості, як і будь-які психічні освіти, складаються в ході діяльності, для якої вони необхідні, тобто навчальної.

Зокрема, Л. Венгер вважає, що психологічна готовність до шкільного навчання полягає не в тому, що у дитини виявляються сформованими самі «шкільні» якості, а в тому, що він опанує передумовами до подальшого їх засвоєнню.

Найбільш повно поняття «готовність до школи» визначає Л. Венгер, під якою він розумів певний набір знань і вмінь, в якому повинні бути присутніми всі інші елементи, хоча рівень їх розвитку може бути різний [2].

Готовність до шкільного навчання є складним за структурою, багатокомпонентним поняттям, в якому прийнято виділяти такі компоненти:

а) інтелектуальна готовність припускає наявність у дитини конкретного набору знань і уявлень про навколишній світ, а також наявність у нього передумов до формування навчальної діяльності.

б) соціально-психологічна готовність включає в себе формування у дітей якостей, завдяки яким вони могли б спілкуватися з іншими дітьми і вчителем.

в) мотиваційна (особистісна) готовність включає в себе готовність дитини до прийняття позиції учня. До неї відноситься певний рівень розвитку мотиваційної сфери, здатність до довільного управління власною діяльністю, розвиток пізнавальних інтересів - сформована ієрархія мотивів з високорозвинутою навчальною мотивацією. Тут також враховується рівень розвитку емоційної сфери дитини, і емоційна стійкість [1, с. 234].

Під психологічною готовністю до школи розуміється необхідний і достатній рівень психічного розвитку дитини для засвоєння шкільної програми в умовах навчання в групі однолітків. Психологічна готовність складається з наступних компонентів: педагогічна, інтелектуальна, мотиваційна, емоційно-вольова, комунікативна.

Питання про психологічну готовність до навчання в школі досить широко розглядалося у вітчизняній і зарубіжній психології (А. Анастасі, Я. Йірасік, Л.Виготський, Л.Божович, Д. Ельконін).

Психологічний словник розглядає поняття «готовність до шкільного навчання» як сукупність морфо-фізіологічних особливостей дитини старшого дошкільного віку, забезпечує успішний перехід до систематичного, організованого шкільного навчання. Л. Виготський вказував, що готовність до школи визначається умінням дитини узагальнювати і диференціювати в необхідних категоріях предмети і явища навколишнього світу. Л. Божович представляла готовність до школи включає певний рівень розвитку розумової діяльності, пізнавальних інтересів, готовності до довільної регуляції пізнавальної діяльності та соціальної позиції школяра. А. Запорожець так само виділяв особливості мотивації, рівень розвитку пізнавальної і аналітико-синтетичної діяльності і ступінь сформованості механізмів вольової регуляції як цілісну систему готовності дитини до шкільного навчання. Я. Коломінський стверджує, що однією з важливих особливостей розвитку старшого дошкільника є його сензитивність до засвоєння моральних норм і правил, а також до оволодіння цілями і

способами систематичного навчання. Тому цілеспрямовані і систематичні дії педагога є істотним чинником, що стимулює психічний розвиток дитини.

Однак, Л.Божович найбільш важливим компонентом готовності вважала мотиваційний. Вона виділяла дві групи мотивів навчання: мотиви пов'язані з потребою в спілкуванні; мотиви пов'язані з потребою в інтелектуальній активності.

Мотиваційна готовність до шкільного навчання складається з: позитивних уявлень про школу; бажання вчитися в школі, щоб дізнатися, вміти багато нового; сформованої позиції школяра. Зокрема, А.Маркова та О. Леонт'єв співвідносили мотиваційну готовність до навчання в школі з спонуканням до навчальної діяльності. Мотиваційна готовність до навчання має свою специфіку, пов'язану з віковими особливостями мотиваційної сфери дошкільнят. Старший дошкільний вік є сензитивним періодом у розвитку і виникненні ієрархії мотивів (Л. Божович, А. Леонт'єв).

Мотиваційно готовою до навчання в школі є дитина, у якої в сформованому вигляді спостерігаються риси зрілої «внутрішньої позиції школяра», перш за все характерні для неї мотиви, які проявляються в наступних симптомах: дитина хоче йти в школу і переживає за відсутності такої можливості; вчення залучає його як серйозне, соціально значуща діяльність; дитина вільно вербалізує мотиви, пояснює сенс вчення, тобто виявляє високу ступінь усвідомлення мотиваційної сфери [4, с. 47].

Мотивація є дійсно складним, багаторівневим і до того ж постійно змінюваним психічним явищем. Важливо, що для гармонійного психічного розвитку у майбутнього школяра повинна бути сформована зріла навчально-пізнавальна мотивація, стійке бажання вчитися.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що готовність до шкільного навчання - це цілісне утворення, що припускає досить високий рівень розвитку особистісно-мотиваційної, інтелектуальної сфер і сфери діяльності. Відставання в розвитку одного з компонентів психологічної готовності тягне за собою відставання розвитку інших, що визначає своєрідні варіанти переходу від дошкільного дитинства до молодшого шкільного віку. Мотиваційна готовність до навчання є системним якістю мотиваційної сфери психіки, що дозволяє дитині проявити себе повноцінним суб'єктом навчальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Венгер, Л. А. Домашня школа мислення / Л.А.Венгер. - М.: Дрофа, 2010. - 397 с.
2. Вербицький, А.А. Підготовка дітей до навчання в школі / А.А. Вербицький. - М.: Прес, 2006. - 276 с.

3. Кудрявцев Т. В. Развитие личности дошкольника \ Т.В.Кудрявцев. - М.: Наука, 2005. - 312 с.
4. Маркова А.К. Формирование мотивации до обучения в дошкольном возрасте. / А.К.Маркова // Вопросы психологии. - 2006. - № 5. - С. 46-54.

УДК 159.923.4

АДАПТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛЮДИНИ: ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Бажинська Діана, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Романюк В.Л., кандидат біологічних наук, доцент

Адаптація в науці розглядається у двох аспектах – статичному і динамічному. Статичне поняття адаптації відображає властивість (стан) біосистеми, її стійкість до умов середовища – рівень її адаптованості. Іншими словами, це властивість адаптивності та визначення якій пропонує В.І. Гарбузов: «Адаптивність – це природжена та набута здатність до адаптації, тобто пристосування до всієї багатоманітності життя при будь-яких умовах». Динамічне поняття адаптації відображає сам процес пристосування біосистеми, у т.ч. людини та особистості до мінливих умов середовища, тобто зміна біосистеми в часі і просторі, що забезпечує її життєдіяльність в даних умовах. При цьому, насамперед, визначаються механізми пристосування відповідної біосистеми, їх функціональні особливості, системні принципи регулювання тощо [1, 2].

Визначення процесу адаптації з урахуванням принципу цілеспрямованості залежатиме від вихідних критеріїв, які були систематизовані В.П. Казначеевим (1986).

1. Біологічні критерії. Згідно з ними адаптація – це процес збереження і розвитку біологічних властивостей популяції, який забезпечує прогресивну еволюцію біологічних систем в адекватних умовах середовища.

2. Фізіологічні критерії. З цієї позиції адаптація – це процес підтримки функціонального стану гомеостатичних систем і організму в цілому, який забезпечує збереження, розвиток, працездатність, максимальну тривалість життя організму в адекватних і неадекватних умовах середовища. Саме фізіологічні критерії є мірою індивідуального здоров'я людини, у т.ч. фізичного і психічного здоров'я.

3. Термодинамічні критерії. Згідно них адаптація – це процес підтримки оптимального рівня рівноваги біологічної системи в адекватних і неадекватних умовах середовища.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Психологічні аспекти грамотного і безпечного використання інтернету	4
Артемова О. Формування ціннісно-сислової сфери здобувачів освіти	6
Камінська О. Вплив дистанційного навчання на соціально-психологічну адаптацію першокурників	11
Романюк В. Сигнальні системи та психогенні розлади особистості	14
Рудюк О. Дослідження особистісних цінностей суб'єктів освітнього процесу у вищій школі	16
Антонюк Н. Психологічний аналіз мотиваційної готовності дитини дошкільного віку до школи	18
Бажинська Д. Адаптаційний потенціал людини: психофізіологічні аспекти	21
Бернік А. Психологічні особливості самоефективності молоді	23
Болюх Т. Профілактика емоційного вигорання молоді	25
Вітрук Д. Психологічний аналіз креативності сучасних підлітків та юнаків	28
Галушко О. Психологічна профілактика паніки та засоби її подолання	30
Глотова М. Мобінг як фактор прояву агресивності у підлітковому віці	32
Горбатюк О. Вплив міжособистісних стосунків на вирішення конфліктних ситуацій у сучасної молоді	35
Гук В. Розвиток стресостійкості у дітей молодшого шкільного віку як необхідної складової у формуванні соціальної компетентності особистості шляхом використання методів арт-терапії	38
Доля Т. Психологічні особливості проявів прокрастинації у дорослому віці	41
Зайчук Т. Виховні можливості ігрової діяльності у розвитку самостійності в дітей старшого дошкільного віку	43
Захарова Н. Теоретико-методологічні засади проблеми мотивації до лідерства у студентської молоді	46
Замківський І. Метод піскової терапії у сучасній психологічній науці	48
Калюш Р. Особливості мотиваційної сфери майбутніх психологів	55
Камінський А. Стресостійкість як професійно важлива якість психолога	57
Карпова А. Булінг в шкільних колективах: причини виникнення та методи профілактики	60
Кобзар З. Психологічні особливості емпатії студентської молоді	62
Ковтун О. Психологічні особливості поведінки підлітків у ситуаціях булінгу	64
Ковтун С. Особливості емпатійності у підлітковому віці: гендерний	

аспект.....	67
Корчак А. Психологічні особливості впливу емоційної напруги на психосоматику юнаків.....	69
Кот С. Психологічні особливості особистісної конфліктності студентської молоді.....	71
Кохно Т. Освітнє середовище як чинник розвитку стресостійкості студентів.....	73
Лапюк А. Емоційні складові стресостійкості у студентської молоді.....	75
Максимчук М. Вплив тривожності на розвиток комунікативних здібностей у підлітковому віці.....	78
Маркова І. Психологічні особливості розвитку ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.....	80
Мартинюк Т. Дослідження темпераменту у студентської молоді.....	83
Мартинюк Т. Тривожність та психічне здоров'я особистості.....	85
Матейук О. Емпатія як психологічне особистісне утворення.....	87
Микитюк В. Теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення у психологічній парадигмі.....	90
Михайлюк Ю. Чинники особистісної конфліктності і способи поведінки юнаків в ситуації міжособистісних конфліктів.....	92
Мягка О. Генезис емоційного інтелекту підлітків.....	94
Новосад Т. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.....	96
Онищук Д. Мотиваційні чинники розвитку креативності у майбутніх психологів.....	99
Онищук Т. Вплив сімейних конфліктів на особистісний розвиток підлітків.....	102
Подерня Н. Індивідуально-типологічні чинники формування локус контролю.....	105
Полонська В. Спілкування і розвиток особистості.....	107
Посохова Л. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій студентської молоді.....	108
Самойдук А. Психологічні особливості соціальної емпатії особистості.....	110
Самчук І. Психологічні особливості виникнення та корекції особистісної тривожності у ранньому юнацькому віці.....	112
Смаглюк А. Особливості розвитку мислення у молодшому шкільному віці.....	114
Сокотун К. Розробка програми розвитку емоційного інтелекту.....	116
Стрихарчук М. Психологія розвитку міжособистісного спілкування.....	118
Ткачук Л. Психолого-педагогічні особливості навчальної неуспільності.....	

молодших школярів	124
Угнієва С. Психологічний аналіз тривожності у підлітків	126
Царук С. Мотивація та особливості навчальної діяльності у студентської молоді	129
Шоха Т. Психологічні чинники розвитку мотиваційної сфери в молодшому шкільному віці	131
Юсенко В. Роль комунікативної компетентності у розвитку лідерських якостей особистості	133
Зміст	137

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 15

Наукове редагування – проф.. Камінська О.В.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 7,5.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету